

POPIS VZDĚLÁVACÍHO MODULU
A. VSTUPNÍ ČÁST
1. Název: Současná literatura a další druhy umění II
2. Kód:
3. Kategorie/obor vzdělání: 78-42-M/08 Lyceum
4. Typ vyučovací jednotky: vzdělávací modul
4. Délka výuky – doporučený počet vyučovacích hodin: 16 hodin
5. Platnost: 1. 9. 2025 Zpracovatelský tým: František Brož, NPI
6. Vstupní předpoklady: očekávané výsledky učení dle RVP ZV
Doporučené umístění v učebním plánu: 4. ročník, kontinuální/bloková výuka
B. JÁDRO VYUČOVACÍ JEDNOTKY
1. Charakteristika Základním smyslem modulu je práce se současnou literární a uměleckou produkcí vzhledem k jejímu potenciálu vést žáky k nahlížení na literaturu nikoli pouze ve smyslu časem prověřeného kánonu, ale zejména jako na živý organismus, který reflektuje minulé i současné dění v lidské společnosti. Modul je směřován k osvojení dovednosti rozlišení a srovnání charakteristických rysů různých druhů umění (výtvarné umění, performativní umění, literatura aj.) posledních desetiletí. Základním principem je rozvíjení čtenářských dovedností ve směru rozeznání uměleckých a neuměleckých textů a jejich porovnání, porozumění uměleckým textům a jejich interpretace. Podstatné je osvojení dovedností souvisejících s textovou návazností a strukturou literárního textu. Předmětem modulu jsou témata textu, jednotlivé motivy, tropy a figury, jazykové prostředky napříč jazykovými vrstvami. Žáci jsou vedeni k vyjádření vlastního názoru na umělecké dílo, jeho hodnocení a k argumentační obhajobě těchto názorů a hodnocení. Pozornost je věnována také přímému kontaktu žáků s kulturním prostředím (výstavy, koncerty, divadelní představení, exkurze, besedy s umělci, návštěvy kulturních památek), vedení k porozumění obsahu pojmů kultura, užité umění, užitá tvorba, k orientaci v nabídce kulturních institucí (zejména v regionu) a rozvíjení kulturního a společenského vystupování. Modul navazuje na modul Současná literatura a další druhy umění I, doporučený k zařazení do 1. ročníku. Meziročníkové rozložení vzdělávacího obsahu obou modulů je v kompetenci vyučujících v souladu se vzdělávacím záměrem školy. 2. Očekávané výsledky učení včetně indikátorů čte s porozuměním současná literární díla - vyvozuje z přečteného literárního textu významy relevantní pro sebe či pro aktuální společenskou situaci; - volí způsob čtení adekvátní čtenému textu i vlastnímu čtenářskému záměru; - nalézá podstatné otázky, které si lze nad literárním textem položit, a to i v kulturních souvislostech; - udržuje při četbě soustavné soustředění a pozornost a zaměřuje se souběžně na různé aspekty literárního textu; sleduje vlastní čtení a případně upravuje své čtenářské postupy - nahlíží své způsoby čtení a zhodnocuje jejich přínos a efektivitu pro daný čtenářský záměr; - rozšiřuje aktivně svůj repertoár čtenářských strategií; - reflektuje svou čtenářskou perspektivu a své čtenářské asociace a zhodnocuje jejich relevanci pro daný literární text; - vyhodnocuje vlastní čtenářské prožitky; sdílí svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek jasně a argumentovaně

- vyjádří svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek rozmanitými způsoby (od prostého sdělení po tvořivé či umělecké sebevyjádření) a volí způsob adekvátní dílu i komunikační situaci;
- argumentuje a naslouchá argumentům ostatních čtenářů / diváků / posluchačů ve prospěch rozvíjení diskuse nad literárním nebo jiným uměleckým dílem;

vybere si k četbě, poslechu nebo zhlédnutí umělecké dílo z běžné tržní nabídky na základě vlastních preferencí a motivací

- uplatňuje vodítka vlastní čtenářské zkušenosti k orientaci v současné nabídce knižního trhu;
- vytváří systematicky a dlouhodobě svůj repertoár čtenářské zkušenosti směrem k poznání různosti žánrů a podob literárních textů;
- vytváří systematicky a dlouhodobě svůj repertoár zkušeností směrem k poznání rozmanitosti projevů dalších oblastí umění;
- využívá techniky uměleckého či informativního psaní k vytváření vlastních čtenářských záznamů;

formuluje či tvořivě vyjádří své porozumění smyslu vybraných literárních a dalších uměleckých děl

- reflektuje a cíleně rozšiřuje či prohlubuje vlastní perspektivu, kterou nahlíží na literární texty a další projevy umění;
- zvažuje při čtení možné podoby náhledu čtenářů z období vzniku literárního textu, zaujímá jejich perspektivu;
- dokládá své poznatky o významu dílčích motivů i celého textu o relevantní textové pasáži a prostředky;
- pojmenovává a textem odůvodňuje možné efekty, které text (nebo projevy dalších druhů umění) ve čtenářích (příjemcích) vyvolávají;
- využívá k porozumění literárnímu textu kontrast či paralelu s jiným textem, uměleckým dílem či adaptací;
- reflektuje limity a interpretační charakter překladů cizojazyčné literatury, zejm. poezie;

využívá poznatky o historickém, kulturním a žánrovém kontextu konkrétního literárního díla k jeho porozumění a tvořivým transpozicím

- identifikuje potřebu kontextuálního zakotvení na úrovni jednotlivých výrazů, dílčích motivů či obrazů i celku textu;
- dohledává v důvěryhodných a dostupných zdrojích potřebné kontextuální informace;
- identifikuje texty vhodné ke srovnávání a ze srovnání vybraných textů vyvozuje poznatky umožňující jejich porozumění;
- rozezná v textu podstatné intertextuální odkazy a vysvětlí jejich efekt;

vyvozuje účinek a smysl literárního textu z porozumění jeho základním mechanismům

- rozpoznává odlišné kompoziční postupy a principy a vysvětlí účinky konkrétní stavby textu;
- rozlišuje fakticky i funkčně různé subjekty díla (postavy, vypravěče či mluvčí, implikovaného autora, modelového čtenáře apod.)

3. Podpora rozvoje klíčových kompetencí a základních gramotností

- ZG čtenářská a pisatelská,
- KK kulturní, komunikační, k učení, k řešení problémů, k podnikavosti a pracovní, digitální

4. Obsah vzdělávání

Obsahem modulu je vedení žáků k vnímání vztahů výsledků tvůrčí činnosti umělců (text, obraz, fotografie, hudební skladba, stavba, divadelní představení, užité umění atp.) k různým kontextům. Obsahovými tématy modulu jsou zejména:

- umělecké dílo a jeho působení na čtenáře (diváka, posluchače);
 - výstavba uměleckého díla, zejména textu;
 - hlavní téma;
 - motivy;
 - umělecké a jazykové výrazové prostředky;
 - kulturní a společenský kontext;
 - interpretace uměleckého díla;
 - orientace v současné umělecké, zejména literární produkci;
 - vybraná díla současné české i světové literatury;
- Inspirace k zařazení autorů, pokud nebyli součástí modulu v 1. ročníku:

Vybraní autoři české literatury posledního dvacetiletí: Jáchym Topol, Kateřina Tučková, Jiří Hájíček, Karin Lednická, Alena Mornštajnová, Petra Soukupová, Petra Hůlová, Jaroslav Rudiš, Emil Hakl, Petra Klabouchová, Petra Dvořáková aj.

Vybraní autoři světové literatury posledního dvacetiletí, např. Cormac McCarthy, Arturo Pérez-Reverte, Roberto Saviano, Daniel Kehlmann, Laurent Binet, Michael Cunningham, Ildefonso Falcones, Juli Zeh, Olga Tokarczuk, Elena Ferrante, Delphine de Vigan, Haruki Murakami, Saša Filipenko, Oksana Zabuzko, Sally Rooney, Fredrik Backman aj.

5. Vzdělávací strategie

- práce s digitálními materiály a odbornou literaturou;
- práce s reálnými výsledky činnosti umělců, zejména literárními texty a ukázkami z nich;
- práce s videoukázkami i tištěnými materiály znázorňujícími charakteristické rysy různých druhů umění a uměleckých směrů;
- práce s tištěnými i elektronickými ukázkami interpretace uměleckých děl;
- tvorba vlastního projevu žáka s akcentem na vyjádření názoru na umělecké dílo, zejména literární text;
- řešení pracovních listů s ukázkami;
- řešení souborů úloh
- vedení individuálních čtenářských portfolií;
- řízená prezentace přečtených děl z hlediska žákovských dojmů a postřehů z četby s řízenou diskusí;
- výukové postupy vedoucí k osvojení základních pojmů z oblasti kultury (kultura, národnostní kultura, společenská kultura, kultura bydlení, kultura odívání, lidové umění, užitá tvorba, ochrana kulturních hodnot, reklama a její vliv na životní styl člověka) s využitím různých tištěných i elektronických zdrojů informací;
- exkurze po památkách regionu s následným vyhodnocením (pomocí krátké zprávy, popř. ověření jednoduchým testem, pracovním listem);
- návštěva divadelního představení, filmu, koncertu, výstavy... a vyhodnocení formou besedy, včetně hodnocení společenského chování;
- samostatná / skupinová projektová práce s tematikou současné literatury s prezentací (např. reflexe 50. let 20. století v současné literatuře; úvod do studia díla konkrétního autora; historický román v současné španělské literatuře; současní básníci vybraného regionu; nové dramatizace Shakespeareových her v našich divadlech; co víme o současné literatuře našich sousedů - anketa na vybraném vzorku respondentů; recenze / kritika výstavy současného umělce, divadelního/filmového představení; porovnání literárního díla s jeho divadelním/filmovým zpracováním...), medailonek o vybrané národní literatuře posledního dvacetiletí;
- téma projektu stanovuje vyučující, nebo schvaluje žákův výběr tématu

C. VÝSTUPNÍ ČÁST

1. Způsob ověřování dosažených výsledků	max. počet bodů	2. Kritéria hodnocení	váha
Průběžné - řešení (standardizovaných) písemných testových úloh - psaní kratších textů podle zadání	100	porozumění problematice vybraných obsahových kapitol modulu	20 %
Sumativní - samostatný/skupinový projekt a jeho prezentace / jiné aktivní činnosti žáka	100	kompetence kulturní, komunikační – prezentační, k podnikavosti a pracovní; aktivní přístup a podíl na realizaci projektu / výsledky jiných aktivních činností žáka	70 %
Reflexe - zpětnovazebný rozhovor s učitelem a spolužáky o výsledcích učení	100	reflexe zkušenosti: aktivní účast na reflexi	10 %

Závěrečné hodnocení modulu je váženým průměrem hodnocení z jednotlivých způsobů - částí ověřování. Žák prospěl, jestliže získal alespoň 40 bodů z průběžného a 40 bodů ze sumativního hodnocení. Přepočet váženého průměru na známky:

85–100	1
70–84	2
55–69	3
40–54	4
0–39	5

3. Doporučená studijní literatura, odkazy na ilustrační zdroje

[https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?stranka=2&q=%C4%8Desk%C3%A1+literatura+21.+stolet%C3%AD&stufen=stredni-skola&tab=video](https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?stranka=2&q=%C4%8Desk%C3%A1+literatura+21.+stolet%C3%AD&stufen=stredni-skola&tab=video;);

<https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?q=sv%C4%9Btov%C3%A1+literatura+21.+stolet%C3%AD&tab=video>

<https://www.iliteratura.cz/>

4. Poznámky